

Jørgin Gunnarsson:

Alarar gjalda nú fyri bygdamenningina

Ikki sjálvstøðug kreppa — men úrslit av ferdar politikkinum, skrivur Jørgin Gunnarsson, stjóri í blaðnum »Alarin«

Tað má vera hugstoytt hjá alarum. Taka teir sær tíð at lesa eitt tíðindablað, lurta eftir útvarpi ella hyggja í sjónvarp, verða teir alsamt mintir á, at alivinnan er í kreppu. Laksa-prisirnir eru lágir, smoltið vánaligt, fódrið og útgerðin dyr, framleiðslukostnaðurin alt ov høgur og kunneikastøðið lágt. Og sjálvir hava teir allarhelst skuldina. Allir uttan smoltalararnir, teir bert skúma til sín og leggja vertin í sjógvalararnar.

Eg eri als ikki samdur við teimum, sum vilja gera núverandi støðu til »kreppu«. Tvørturímóti meti eg, at støðan er beinleiðis úrslit av tí politikki, sum ferdur hevur verið. Alararnir bera nú kostnaðin av hesum politikki. Vit eiga ikki at vænta annað, og áttu at havt sæð, at úrslitið av politikkinum kundi ikki verða øðrvísi.

Misnýtt vinnugrein

Alivinnan er klassiskt føroyskt dóm um eina nýggja vinnu, sum politikarar hava nýtt til øll møgulig og ómøgulig endamál at tryggja sín um veljarum og valdomum so nógvar fyriminir sum gjørligt, uttan atlit til tær

búskaparligu fyrirteytir, sum eiga at vera til staðar.

Týðiliga var henda gongd undir landsstýrinum, sum sat frá 1984 til 1988. Bygdamenning var lykkað. Alivinnan skuldi tryggja smáplássini, skapa livilíkindi og framburð. Her vóru pengar at heinta. Loyvini skuldu vera nógv og smá, bert fólk á staðnum skuldu sleppa at eiga í, og eingin skuldi eiga í meira enn einari alistøð ella smoltstøð. Landsstýrið skuldi góðtaka eigararnar, og einki partabráv skuldi seljast uttan loyvi úr Tinganesi.

Tað er alla æru vert at seta sær bygdamenning sum aðalmál og síðan fremja tær ætlanir, sum skulu tryggja henda politikk. Tað er hinvegin stórt mistak at halda, at tað er møguligt at áleggja eini vinnu tilíkar treytir, og síðan vænta, at hon skal klára seg í friari kapping. Tað er heilt burturvið at fremja bygdamenningarpolitikk uttan at gera sær heilt greitt, at hesin politikkur fer at kosta. Og tað er at bóndafanga alarar, peningastovnar, og almenn- ingin allan at siga, at ali-

vinnan er bjargingin fyri føroyska búskapin, tá ein um somu tíð gloymir, at rokningin fyri menningarpolitikkin er størri enn tað yvirskot, sum alivinnan hevur møguleika fyri at bera samfelagnum.

Torskil hjá politikarum

Hetta at blanda tingini saman. Bygdamenning og búskaparliga forsvirlig vinna eru ikki altíð eitt og hitt sama. Vit hava í Føroyum nóg nógvið dóm um sokallað vinnuvirki, sum bygd eru eftir góðum bygdamenningarpinsippum, men sum litlar ella ongar møguleikar hava at kappast við onnur líkandi virki í Føroyum ella aðrastaðni. Okkum týst bert at hyggja at teim skipum, flakavirkjum og skipasmíðum, sum eru í Føroyum.

Hví er tað so torført hjá politikarum at skilja, at tað er nógvið betri fyri bygdinar og samfelagið yvirhøvur, um vinnuvirki verða rikin eftir sunnum búskaparligum fyrirteytum, soleiðis at tey kunnu kappast og vinna samfelagnum inntøku, sum síðan kann nýtast til menning av smá- og stórplássum? Hvussu kunnu menn

krevja, at vinnan fyrst skal lúka hesar og hasar bygdamenningartreytir, uttan fyrst at gera sær heilt greitt, hvussu hetta fer at ávirka kappingar- og figgarstøðuna hjá feløgnum?

Vinnan er ikki øll í kreppu

Tað er ikki heilt rætt at siga, at alivinnan er í kreppu. Partar av vinnuni eru í kreppu. Hjá nokk so nógvum alarum gongst rættuliga væl, eisini hjá sjógvalarum. Teir hava gjørt skilagóðar iløgur, framleidda biliga, og tað hevur hepnast teimum at sleppa undan sjúkum, lús og óhappum av ymiskum orsökum. Tað kundi verið áhugavert at tikið fram onkran av hesum, og sam- anlíknað við ein av hinum minni hepnu fyri at sæð, hvør munurin nú er, og hvat møguleika kann læra- ast av hesum. Hetta verður tó ikki gjørt. Og hví? Helst tí, at teir alarar, sum hava havt og framvegis fáa góð úrslit, ikki ynskja at gera ov nógvið burtur úr støðu síni.

Hetta er væl skiljandi. Í Føroyum hevur tað nú í nokkur ár verið soleiðis, at tann, sum hevur havt yvirskot av virki sínum, beinanvegin hevur verið lagdur undir ilgruna at vera »snýtari«, »bedragari«, ella í besta lagi »spekulantur«. Onkusvegna er vanlig manna- hugsan broytt soleiðis, at tað nú er illavorðið at tjena pengar, serliga nógvar pengar. Tað tykist sum summir politiskir flokkar og samfelagsbólkar hava átiðið sær at bjarga samfelagnum undan hesum ljótu persónum og feløgum, sum ditta sær at hava yvirskot.

Jørgin Gunnarsson, stjóri, HI-SEAS P/F. Mynd: Alarin/Thomas Øvund er ein hervilig sjúka, sum hevur gjørt nógvið seg seinastu árin.

húsangang, ber prógv um, at búskaparliga skipanin virkar sum hon eigur.

Latið alararnar sjálvar

Aling í Føroyum hevur veldugar framtíðarmøguleikar. Latið alararnar sjálvar sleppa at gagnnýta teir møguleikar, sum eru. Tað verða ikki politikararnir í Løgtinginum ella í Tinganesi, sum koma at »stýra« vinnuni burtúr trupulleikunum. Og tað verða als ikki teir ráðgevarar, sakførarar, ella búskaparligu serkonu, sum ábyrgd hava av »Heyga- drangi« og øðrum ørvitis- projektum, sum verða bjargingin hjá alivinnuni.

Alarum tørvar lögting og landsstýri at gera tær rammulógir sum vinnan skal virka undir, og teimum tørvar dugnaligar figgingarstovnar, sum kunnu veita teimum lán, ikki ólmussur, eftir vanligum búskaparligum meginreglum. Faa teir arbeidsfrið, framleidda teir seg burtur úr teirri trong- støðu, sum nú er. Og so er bert at vóna, at teir vinna pening, nógvan pening, jú meira, jú betri. Tað verður besta prógv um, at teir hava skil fyri aling.

Tórshavn 28/09-1990
Jørgin Gunnarsson
Stjóri
HI-SEAS P/F

